

Riktlinjer

Kompressionsbehandling

Januari 2026

Dokumentnamn: Riktlinjer för kompressionsbehandling		Revision: Version:
Dokumenttyp: 8.5.0.1.1-5 (rutin) (kan variera)	Dokumentnummer:	
Detta dokument gäller för: Hälso- och sjukvården	Programområde/funktionsområde: Nära vård	
Dokumentansvarig: Sårcentrum	Beslut av: Länssamverkansgrupp Nära vård	
Beslut datum: 260223	Nästa revidering: 270223	

Förord

Riktlinjer Kompressionsbehandling – ordination, kostnadsansvar och sortiment - är ett dokument som har kommit till för att tydliggöra rutiner och ansvarsfördelning mellan specialistvård, primärvård och kommun.

Riktlinjerna är sammanställda av Sårcentrum Blekinge med representanter från kommuner och Regionen. Riktlinjerna har förankrats inom berörda verksamheter via LSVO:s beredningsorgan Verksamhetsgruppen. I denna ingår representanter från såväl kommun, primärvård som specialistvård.

Riktlinjerna följer tidigare beslut om ekonomiskt ansvar och innebär inga ekonomiska förskjutningar.

Innehållsförteckning

Förord.....	2
1. Allmänt om venös insufficiens och kompressionsbehandling.....	4
1.1 Ordination av kompressionstryck.....	4
1.2 Uppföljningsansvar.....	5
2. Kompressionsbindor (ISO kod 04 49).....	5
2.1 Ordination.....	5
2.2 Sortiment kompressionsbindor.....	5
2.3 Kostnadsansvar.....	6
3. Kompressionsstrumpor (ISO kod 04 06 06).....	6
3.1 Ordination.....	6
3.2 Kompressionsklasser och indikationer.....	6
3.3 Material.....	7
3.4 Utprovning.....	7
3.5 Standardsortiment kompressionsstrumpor.....	8
3.6 Beställning.....	8
3.7 Hjälpmedel för strumppåtagning.....	9
3.8 Kostnadsansvar.....	10
4. Justerbar kompression.....	10
5. Övertrycksbehandling med kompressionspump.....	10
(ISO kod 04 06 09)	
5.1 Ordination.....	10
5.2 Föreskrivning.....	11
5.3 Sortiment.....	11
5.4 Kostnadsansvar.....	11

1 Allmänt om venös insufficiens och kompressionsbehandling

Det finns olika orsaker till ödem i underbenen. Den vanligaste orsaken är venös insufficiens och man skiljer mellan ytlig venös insufficiens och djup venös insufficiens. Kompressionsbehandling är oftast en nödvändig behandling för att undvika komplikationer

Vid **lätta besvär** med svullnad och tyngdkänsla i benen räcker oftast de stöd- och kompressionsstrumpor som finns att köpa på apotek och sjukvårdsbutiker. Kostnaden för dessa strumpor står patienten själv för. Vid **uttalad venös insufficiens** uppstår hudförändringar, åderbräck, återkommande erysipelasinfektioner och svåråtkta sår. Har patienten tecken på mer uttalade symtom ska ställning tas till eventuell **operativ åtgärd** av den ytliga venösa insufficiensen.

Andra diagnoser/indikationer som är viktiga att ge adekvat kompressionsbehandling till är patienter med arteriovenös insufficiens, hjärtsvikt, genomgången DVT, lymfödem och obesitas. Dessa patientgrupper löper stor risk för komplikationer pga ödembildningen.

Det finns flera olika medicinska **kompressionstekniker** där bindor, strumpor och övertrycksbehandling (pumpstövel) är de vanligaste metoderna. Kompressionsbindor används vanligen som **behandling vid sårsläkning**, kompressionsstrumpor används som **prevention** och övertrycksbehandling med kompressionspump används som **komplement** vid otillräcklig effekt av strumpor eller bindor.

Trycket i kompressionsbehandlingen kan vara av olika grad, vanligen skiljer man på **hög kompression** och **reducerad kompression** beroende på hur högt tryck kompressionen ger vid ankeln.

1.1 Ordination av kompressionstryck

All kompressionsbehandling skall ordinerars av **läkare** och vara anpassad efter patientens **allmäntillstånd, diagnos och ankel- armindex (ABI)**.

Vägledning av ankel-armindex och lämpligt kompressionstryck vid ankeln:

- 0,8-1,4 Patienten kan vanligen ordinerars 40 mm Hg
- 0,6-0,79 Patienten kan vanligen ordinerars 25 mm Hg
- 0,5-0,59 Endast kompression efter konsultation/samråd med kärlkirurg eller Sårcentrum.
- <0,5 Kompressionsbehandling är kontraindicerat

Vid misstanke om stela kärl krävs tåtrycksmätning för säkert resultat av den arteriella cirkulationen. Detta gäller ofta diabetiker och patienter med uttalad arterioskleros.

Kontraindikationer: Ankelindex $\leq 0,5$, akut hudinfektion.

Försiktighet iakttags vid nedsatt arteriell cirkulation samt vid ödem och samtidig hjärtsvikt.

1.2 Uppföljningsansvar

Ordinerande enhet ansvarar för första förskrivningen av kompressionsstrumpor. Därefter skrivs en remiss med information kring ordination, fortsatt beställning och kontroll till den vårdcentral där patienten är listad.

Vid långtidsbehandling med kompression är det viktigt att utföra ny mätning av den arteriella cirkulationen som rutin en gång årligen. Detta kan man planera i samband med att patienten återkommer för att beställa nya strumpor. Vid nedsatt arteriell cirkulation kan mätning av den arteriella cirkulationen komma att behöva utföras oftare. Det finns annars en risk att den arteriella cirkulationen försämras utan att kompressionsbehandlingen anpassas till patientens aktuella cirkulation.

2 Kompressionsbindor (ISO kod 04, 49)

2.1 Ordination

Kompressionsbehandling med bindor skall likt övrig kompressionsbehandling ordinerar av läkare. Kompressionsbindor finns av flera slag, med olika elasticitet och kompressionseffekt. Kompression med flerlayerssystem har den största effekten vid behandling av venösa bensår.

Det är viktigt att den som lägger kompressionsförbandet har kunskap i aktuell lindningsteknik för vald binda.

Fellindning kan orsaka skada!

2.2 Sortiment kompressionsbindor

Flerlayerssystem

- **Comprifore** : Hög kompression i olika storlekar beroende på ankeln omkrets där den vanligaste storleken är 18-25 samt 25-30.
- **Comprifore lite LF**: Reducerad kompression.
- **Coban 2**: Hög kompression (Coban 2). Reducerad kompression (Coban 2 lite).

Flerlayerssystem med hög kompression ger ett tryck vid ankeln på ca 40 mm Hg. Flerlayerssystem med reducerad kompression (lite) ger ett tryck vid ankeln på 25 mm Hg.

Obs! De olika flerlayerssystemen skiljer sig åt i elasticitet och i hur bindorna ska lindas!

Mellanelastisk binda

- **Co-plus LF:** självhäftande binda som kan användas vid ödem eller som stödbandage. Lindas vanligen med 50 % sträckning och ger då ett tryck på 25 mm Hg vid ankeln.

Långsträckbinda

- **Elodur:** höglastisk binda ger ett högt kompressionstryck även i vila. Ska inte ligga kvar över natten. Används vid fotledsvrickning. Kan tillfälligt användas vid kraftigt ödem, men då på och avlindning morgon och kväll. Olämplig som långtidsbehandling mot venös insufficiens

Kortsträckbinda

- **Comprilan:** Låglastisk binda ger ett bra mottryck vid vadmuskelarbeta men lågt tryck i vila. Där av är det svårt att ange vilket tryck bindan ger. Den har ingen större effekt på patienter som är sängbundna eller rullstolsburna. Kan ligga kvar över natten. Används vid fotledsvrickning men olämplig vid venös insufficiens.

2.3 Kostnadsansvar

Kompressionsbindor ingår i sårbehandlingen och bekostas av den enhet som utför behandlingen av patienten.

3 Kompressionsstrumpor (ISO kod 04 06 06)

3.1 Ordination

Kompressionsbehandling med medicinska kompressionsstrumpor skall likt övrig kompressionsbehandling ordinerar av läkare. Behandlingen är viktig och ofta livslång. Det är därför viktigt att kompressionsstrumpor har rätt storlek, modell och kompressionsklass. Vid lätta venösa besvär med svullnad och tyngdkänsla räcker oftast de stöd- och kompressionsstrumpor som finns att köpa på apotek och sjukvårdsbutiker. Medicinska kompressionsstrumpor tillhandahålls av sjukvården vid mer uttalad ödembildning efter läkarordination.

3.2 Kompressionsklasser och indikationer

Läkarordinationen på medicinska kompressionsstrumpor skall innefatta indikation och kompressionsklass.

- **Klass 1, 15-21 mmHg** Venös insufficiens där klass 2 inte fungerar p.g.a. nedsatt arteriell cirkulation.
- **Klass 2, 23-32 mmHg** Venös insufficiens i det ytliga systemet och efter djup ventrombos. Venös insufficiens i det djupa systemet där klass 3 inte fungerar p.g.a. nedsatt arteriell cirkulation.

- **Klass 3, 34-46 mmHg** Djup venös insufficiens.
- **Klass 4 >49 mmHg** Kan bli aktuell vid svår djup venös insufficiens med inslag av lymfödem.

3.3 Material

Förutom kompressionsklasser skiljer sig kompressionsstrumpor åt i material. Val av material utgår från avtalat sortiment, patientens diagnos/hälsotillstånd, utbredning av ödem, anatomi samt individuell förmåga till följsamhet i behandlingen.

Kompressionsstrumpor kan vara av **tunn eller grov kvalitet**. En tunn strumpa kan upplevas bekvämare men det finns risk att strumpan skär in i vävnaden och orsakar stas. Ett kraftigare material är att föredra till patienter med kraftiga ödem och mjuka eftergivliga vävnader. Kompressionsstrumpor skiljer sig även åt i elasticitet beroende av material och stickningsteknik. **Rundstickade strumpor** benämns högelastiska och utövar ett visst tryck även i vila. **Flatstickade strumpor** benämns lågelastiska och har ett lågt vilotryck. Generellt är rundstickade strumpor tunnare och ofta tillräckligt vid en isolerad ytlig venös insufficiens. Den flatstickade strumpan är kraftig och verkar tillsammans med muskelpumpen på de djupare vävnaderna. Detta material bör väljas då kärlinsufficiensen sitter i de djupa systemen. Den flatstickade strumpan kan även, på grund av det låga vilotrycket, övervägas i de fall patienten önskar ha strumpan på nattetid.

3.4 Utprovning

För att kompressionsbehandlingen ska nå önskad effekt, med avtagande tryck från ankel och uppåt, är det viktigt att strumpan har rätt storlek och passform. Ett flertal mått tas enligt instruktion. Måtttagning utförs av personal med kunskap och vana. Mått tages på ödemfritt ben, ofta behövs benen lindas för att bli fria från ödem men hos vissa patienter kan det vara tillräckligt att ta benmått vid uppstigning på morgonen. Patienten ska inte själv ta sina mått. I allra första hand är det strumpor i **standardsortimentet** som ska väljas.

Om patienten har benmått där standardstrumpor inte passar skall strumporna sys efter patientens individuella mått. Individuellt sydda kompressionsstrumpor är även aktuellt då patienten har en djup venös insufficiens och har ordinerats klass 3-strumpor, då det är viktigt att dessa exakt följer patientens benform för bästa effekt. Beställning av måttsydda kompressionsstrumpor görs via ortopedtekniskt centrum.

När patienten fått sina kompressionsstrumpor är det viktigt att kontrollera passform samt på- och avtagningsteknik.

3.5 Standardsortiment kompressionsstrumpor

- **Juzo Expert**, flatstickad kompressionsstrumpa. Grov och lågelastisk kvalitet. Finns i klass 1 och 2. Öppen tå.
- **Varisan Fashion**, rundstickad kompressionsstrumpa i lårstrumpa och strumpbyxa. Klass 1 och 2. Mjukare material.
- **Varisan Top**, rundstickad kompressionsstrumpa knälång med tå. Klass 1, 2 och 3. Kraftigare material, mer slitstarkt.
- **Lipocare light**, kompressionsstrumpbyxa, behandling av lipödem i benen, finns i model capri och leggings. Finns i klass 2
- **Juzo Ulcer system, klass 3**. Dubbelstrumpa. Kan användas vid behandling av djup venös insufficiens med bensår som alternativ till lindning. Ytterstrumpan är en rundstickad strumpa i kraftig kvalitet, i klass 2. Understrumpan är en klass I strumpa, i tunt material.
- **Juzo Ulcer system Add, klass 1**. Innehåller endast understrumpor, se artikeln ovan. Understrumporna används en i taget och håller förband och bandage på plats. Understrumpan avser en lägre kompression och kan användas både dag och natt.
- **Juzo Twin Förbands- antitrombostrumpa**, klass 1. Kan användas vid behandling av venös insufficiens med bensår då en lättare kompressionsklass önskas och lindning inte är möjlig.
- **Comprinet Pro- antitrombosstrumpa**, 16-18 mm Hg, används mest inom slutenvården som trombosprofylax men kan användas vid annan indikation då en lättare kompressionsklass önskas.

3.6 Beställning

Beställare av kompressionsstrumpor (standardsortiment) är undersköterska/sjuksköterska/distriktssköterska efter läkarordination enligt beskrivna indikationer.

Beställning sänds till Centrallagret i Karlskrona, ic@regionblekinge.se som distribuerar produkten till utprovaren eller patienten.

Beställningsblankett finns att hämta på intranätet Vård.

Standardsortimentet är förstahandsval. Enheterna kommer nu inte längre kunna beställa egna måttbeställda/specialsydda strumpor via centrallagret. I de fall det finns behov av specialgjorda, måttbeställda strumpor skickas remiss till Ortopedtekniskt centrum som kallar patienten för mätning och utprovning. Denna remiss skrivs av läkare.

- Remissen skickas till OTC via Cosmic, ”skicka remiss”
- Alla tvingande fält måste fyllas i
- Kompressionsklass och diagnos måste anges i remissen

Remissen är giltig i 1 år och måste förnyas om behov kvarstår.

Från 260101 kommer egenavgift tas ut av patienten för beställning av medicinska kompressionsstrumpor. Se under [Regelverk patientavgifter 2026 inklusive tillämpning av regler](#). Avgiften gäller per beställning och tas ut av den beställande enheten. Ortopedtekniskt center liksom specialistmottagningarna tar ut egenavgiften när de beställer strumporna.

Högst två par strumpor per beställning får göras. Rekommendationen är att vid nybeställning så beställs en strumpa till patienten för att se att den sitter bra. Om den fungerar bra så ska nästa strumpa ingå utan extra debitering. Uppkommer behov av att byta storlek, modell så ska ingen ny egenavgift debiteras.

Vid behov av strumppådragare ska patienten debiteras för hela kostnaden. Debitering görs från beställande enhet efter att hjälpmedlet beställts från hjälpmedelscentralen(websesam). Pat kan även köpa strumppådragare via nätet.

Fyra par strumpor per år räknas som normalförbrukning och det är det antal som maximalt tillhandahålls patienten. Det är patientens ansvar att återkoppla till vården vid behov av nya strumpor.

3.7 Hjälpmedel för strumppådragning

För att underlätta påtagning av kompressionsstrumpor bör hjälpmedel för strumppåtagning användas. Förutom underlättandet av appliceringen av strumpan skyddas hud och strumpa från slitage. Hjälpmedel för påtagning av kompressionsstrumpor kan förskrivas från Hjälpmedelscenter (HMC).

Sortiment av hjälpmedel för påtagning av kompressionsstrumpor – från HMC

- Strumppådragare Medi Butler lång för kompressionsstrumpor
- Strumppådragare Easy Slide för kompressionsstrumpor för öppen tå
- Strumppådragare Magnide för kompressionsstrumpor för sluten tå
- Gummihandske Medi med räfflad insida

Medi Butler

EasySlide

Magnide

Gummihandske

3.8

Kostnadsansvar

Kostnadsansvar för ordinerade kompressionsstrumpor:

- **Specialistvård:** ordinerade specialistenhet är kostnadsansvarig så länge behandlingsansvaret kvarstår. Därefter ska remiss skickas till respektive vårdcentral om uppgifter kring ordination och fortsatt uppföljning
- **Primärvård:** Respektive vårdcentral är kostnadsansvarig för patienter i ordinärt boende.
- **Kommunal Hälso- och sjukvård:** kommunen är kostnadsansvarig för patienter i särskilt boende.

4 Justerbar kompression

Kompressionsbehandling med medicinsk justerbar kompression skall likt övrig kompressionsbehandling ordinerar av läkare. Detta system utprovas och tillhandahålls av sjukvården utan kostnad för patienten. Detta kompressionssystem kan vara aktuellt i de fall där kompressionsstrumpor ej fungerar eller vid behandling av lymfödem. Patient eller den som vårdar måste vara väl informerade om handhavandet. Den ordinerar genom att skriva remiss till Ortopedtekniskt centrum som sköter utprovningen.

5 Övertrycksbehandling med Kompressionspump (ISO kod 06 06 09)

Kompressionsbehandling med pumpstövel eller pumpsko är ett medicintekniskt hjälpmedel. Hjälpmedlet är personbundet och består av stövel eller sko samt ett pumpaggregat.

Behandlingen verkar genom yttre massage av vävnaden och är ett **komplement när kompressionsbehandling med bindor och strumpor inte har optimal effekt.**

5.1 Ordination

Vid förskrivning av kompressionspump skall det finnas en läkarordination med angiven indikation, pumptryck, frekvens och behandlingstid. Patientens ankel-armindex avgör hur kraftigt tryck som kan ordinerar. Nedan följer produktspecialistens tolkning av lämpligt behandlingstryck med pumpstövel vid venös insufficiens samt vid arteriovenös insufficiens:

Behandlings-	Venös insufficiens	Arteriovenös insufficiens
tryck	30-60 mm Hg	20-40 mm Hg
frekvens	1-2 ggr dagligen	1-2 ggr dagligen
tid	½-2 timmar	½-1 timmar

5.2 Föreskrivning

Kompressionsbehandling med pumpstövel eller pumpsko föreskrivs av läkare. Föreskrivning av hjälpmedlet görs från Hjälpmedelscenter via websesam eller genom att kontakta hjälpmedelscenters kundtjänst på telefon 0455-736335.

5.3 Sortiment

Kompressionspump – stövel

Kompressionsbehandling med pumpstövel är ett intermittent pneumatiskt kompressionssystem där en luftfylld stövel drivs av en kompressor som ger en dynamisk kompression. Finns som knä- och lårlång trekammarstövel. Behandlingen ger ett högre tryck distalt och ett lägre tryck högre upp.

Kompressionspump – sko

Kompressionsbehandling med pumpsko ger kliniskt effektiv mekanisk kompression. Kan med fördel användas som kompressionsbehandling om svullnad är begränsad till foten och annan kompressionsbehandling är kontraindicerat, t.ex. vid nedsatt arteriell cirkulation.

5.4 Kostnadsansvar

Vanligen ansvarar primärvården, hudkliniken eller kirurgkliniken för ordination och föreskrivning till patienter med venös insufficiens.

Ordinerande enhet har ett ansvar för att hjälpmedlet används på rätt sätt och av avsedd brukare. Det innebär även ett ansvar för att hjälpmedlet lämnas tillbaka då det inte längre används. Kostnaden för hjälpmedel vid kompressionsbehandling med pump fördelas enligt nedan:

- **För Specialistvård:** ordinerade specialistenhet är kostnadsansvarig så länge behandlingsansvaret kvarstår.
- **För Primärvård:** ordinerande vårdcentral är kostnadsansvarig. Sårcentrum Blekinge kan vara behjälplig med föreskrivning av kompressionsbehandling till patienter med venös insufficiens med bensår, men ordinerade enhet har kostnadsansvar.
- **För Kommunal Hälso- och sjukvård:** ordinerade specialistenhet alternativt ordinerande vårdcentral har kostnadsansvar.